

روزهای پرتنش و حادثه ساز در سراسر راه ترکیه

درگیری های جمهوری آذربایجان و ارمنستان در روزهای گذشته که می رفت دو کشور را در آستانه جنگی ویرانگر قرار دهد و نیز تحولات اخیر در چند کشور حوزه مدیترانه از جمله یونان، عراق، سوریه، یمن، قبرس و لیبی نشان از وجود یک عنصر مداخله گر دیگر به نام «ترکیه» دارد که روند نامعلومی را برای آینده مناسبات منطقه ای ترسیم کرده است.

آران نیوز؛ دخالت های گاه بی گاه ترکیه در سال های اخیر در برخی کشورهای همسایه که عمده آنها به صورت نظامی و یا امنیتی بوده است، موجب شده تا این پرسش ها نزد بسیاری از ناظران و کارشناسان سیاسی به وجود آید که "آیا ترکیه در مسیر یک یا چند جنگ همزمان قرار گرفته؟ آیا مقامات و دولتمردان این کشور آگاهانه مسیری را انتخاب کرده اند تا مردم و کشورشان را به سمت جنگ پیش ببرند و یا ناخواسته و بالاجبار در مسیرهای پرتنش قرار گرفته اند؟ و اگر واقعا آنکارا به دنبال ایجاد درگیری های منطقه ای در حوزه مدیترانه است، چه نشانه هایی برای اثبات آن وجود دارد؟" در کنار تمامی این پرسش ها که دست بر قضا بخشی از آنها نیز درست عنوان شده، این سوال مهم نیز می تواند مطرح شود که، چه ضرورتی دارد ترکیه که در سال های اخیر جهش های مناسبی را برای توسعه اقتصادی و اجتماعی خود داشته و زیر ساخت های زیادی نیز در این کشور در همه زمینه ها فراهم شده، با ورود به منازعات منطقه ای اقدام به تخریب همه آن دستاوردها کند؟ بدیهی است پاسخ به این پرسش ها دستکم در این نوشته کوتاه به سادگی امکان پذیر نخواهد بود، اما اگر بتوان تا حدودی نیز برای این سوالات جوابی قانع کننده یافت، می توان آینده مناسبات منطقه ای، ترکیه به خصوص، در حوزه دریای مدیترانه را نیز روشن تر مشاهده کرد.

غربی ها به درگیر کردن ترکیه دامن می زنند
این ایده که ترکیه و امکانات آن کشور می تواند در راستای تامین منافع غرب به ویژه آمریکا به صورت نیابتی در منطقه خاورمیانه و حوزه دریای مدیترانه به کار گرفته شود، مدت ها است که نزد بسیاری از سیاستمداران و نظریه پردازان غربی به وجود آمده و آنان در سال های اخیر با مواضع و حتی تحلیل ها و پژوهش های خود نشان داده اند که بی میل نیستند که ترک ها را در یک یا چند حبه به نابت از خود و یا موارد دیگر درگیر کنند.

البته نباید این موضوع را نیز از نظر دور داشت که متاسفانه روحیه جنگ طلبی و به ویژه سودای سوق دادن ترکیه به دوران عثمانی آنگونه که برخی آن را سیاست های «نو عثمانی» نیز می نامند، در برخی مقامات آنکارا موجب تا شده فرضیه های جنگ طلبانه ترکیه نزد بسیاری از کارشناسان و مردم عادی تقویت شود و این موارد در تغییر دیدگاه های بیشتر مردم منطقه نسبت به این کشور نیز بی تاثیر نبوده است البته نباید موضوع را نیز از نظر دور داشت که متاسفانه روحیه جنگ طلبی و به ویژه سودای سوق دادن ترکیه به دوران عثمانی آنگونه که برخی آن را سیاست های «نو عثمانی» نیز می نامند، در برخی مقامات آنکارا موجب تا شده فرضیه های جنگ طلبانه نزد بسیاری از کارشناسان و مردم عادی تقویت شود و این موارد در تغییر دیدگاه های بیشتر مردم منطقه نسبت به این کشور نیز بی تاثیر نبوده است.

در همین راستا اندیشکده آمریکایی گیتستون به تازگی در مطلبی تحت عنوان ترکیه در مسیر جنگ قرار دارد به قلم اوزای پولات که اصالتا ترکیه ای است، نوشت که، ترکیه در حال حاضر در مسیر تقابل نظامی بین المللی با کشورهای همسایه مثل یونان، ارمنستان، عراق، سوریه و قبرس قرار دارد و در کشورهای همجوار، لیبی و یمن، دخالت نظامی می کند.

در این یادداشت تاکید شده است که، «رفتار دولت ترکیه بیانگر این است که سیاست خارجی ترکیه نسبت به کشورهای یاد شده و همچنین نسبت به کل منطقه به شکل فزاینده ای بی ثبات کننده است». برای مثال افزایش تنش های اخیر میان ترکیه و یونان این دو کشور را در آستانه یک درگیری قرار داده است به طوری که تحرکات ترکیه به خصوص در موضوع اکتشاف و استخراج نفت در دریای مدیترانه موجب نگرانی یونان شده است. روزنامه کاتیمیرینی یونان نیز در این زمینه به تازگی نوشت که «این برنامه ترکیه از نظر دولت یونان اقدام جدی برای افزایش تنش در شرق مدیترانه است و از این رو، کریاکوس میتسوتاکیس نخست وزیر یونان هشدار داده که اگر نقض حاکمیت ملی یونان از سوی ترکیه متوقف نشود شاید اتحادیه اروپا ترکیه را تحریم کند». یادداشت اندیشکده آمریکایی ادامه داده است، "علاوه بر این، حکومت رجب طیب اردوغان حمله نظامی علیه سوریه و عراق انجام می دهد و برای تصاحب نفت لیبی مزدوران سوری را به این کشور اعزام می کند. آنکارا در حال دامن زدن به خشونت و درگیری جاری بین ارمنستان و جمهوری آذربایجان

نیز می باشد و یکی از مشوقان اصلی درگیری نیروهای آذری با ارمنی در منطقه است. این برداشت ها زمانی جدی تر مورد توجه قرار گرفت که اظهارات اسماعیل دمیر رییس سازمان صنایع دفاعی وابسته به نهاد ریاست جمهوری ترکیه در بحبوحه تنش های نظامی میان باکو - ایروان، به پیشخوان رسانه ها نشست: «پهپادهای مسلح و مهمات نظامی و موشک های ما در اختیار جمهوری آذربایجان قرار دارد». یا اینکه ارتش ترکیه بار دیگر اقدام به تحرکات نظامی در آب های یونان کرد تا جایی که روزنامه یونانی کاتیمیرینی نوشت، «نگرانی درباره احتمال دخالت نظامی ترکیه در شرق مدیترانه وجود دارد. ترکیه با این اقدام درصدد جلوگیری از رسیدن یونان و مصر به توافق برای ترسیم منطقه اقتصادی ویژه بین دو کشور است. مقام های یونان و مصر در حال حاضر در این باره گفتگو می کنند».

رفع تنش، با یونان،
بر خلاف مواضع غربی اما، ترکیه دستکم به ظاهر هم که شده می گوید، گفت و گو و مذاکره با یونان را به حاشیه رفته رفتار تنش را در دستور کار خود قرار داده است.
در همین راستا خلوصی آکار، وزیر دفاع ترکیه درحالی که فرماندهان ارشد نیروهای مسلح این کشور از جمله ژنرال یاشار گولر فرمانده رئیس ستاد کل، ارتشید امید دوندار فرمانده نیروی زمینی و ارتشید حسن کوچوک آکیوز رئیس نیروهای هوایی، دریاسالار عدنان اوزبال فرمانده نیروی دریایی در ادیرنه وی را همراهی می کردند، روز جمعه در حاشیه نماز عید قربان در مسجد سلیمیه، در گفت و گو با خبرنگاران اظهار داشت که، ترکیه در چارچوب سیاست روابط همسایگی خوب به مذاکره و گفتگو با همسایگان، از جمله یونان و بلغارستان، ادامه می دهد.
آکار با بیان این که، در روزهای آینده با همسایه یونانی خود نشستی در آنکارا برگزار خواهد کرد، تاکید کرد: با این قبیل نشست ها و مذاکرات تلاش می کنیم تا مشکلات را حل کنیم. در این راستا به تلاش های خود ادامه می دهیم. این گفته ها این گونه بیان می کند که ترکیه مایل به ورود به جنگ نیست و تلاش می کند که با مذاکره و گفت و گو مشکلات را دستکم با همسایه اروپایی خود حل کند.

در انتظار روزهای بد تنش، و شاید بدون جنگ
هر چند برخی غربی ها انتظار دارند، ترکیه در روزهای آینده در یکی از کشورهای یاد شده در بالا وارد یک جنگ مستقیم و خونین شود، اما به نظر می رسد ترک ها راه سوم را در پیش گرفته اند که احتمالاً به جنگ از آن به مشام نمی رسد.
شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می دهد ترک ها بیش از آنکه به دنبال جنگ باشند بیشتر مایلند در آرامش منافع خود را تامین کنند. البته این بدان معنا نیست که ترکیه مایل به سکون و سکوت است، بلکه به نظر می رسد این کشور به دنبال آن است که در شرایط بینا بین جنگ و صلح و تا حدی که ممکن است به وسله نبره ها، نایب، و عناصر تندرو منافع خود را تامین کند.
شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می دهد ترک ها بیش از آنکه به دنبال جنگ باشند بیشتر مایلند در آرامش منافع خود را تامین کنند. البته این بدان معنا نیست که ترکیه مایل به سکون و سکوت است، بلکه به نظر می رسد این کشور به دنبال آن است که در شرایط بینا بین جنگ و صلح و تا حدی که ممکن است به وسله نبره ها، نایب، و عناصر تندرو منافع خود را تامین کند.

البته شاید در برخی موارد مانند لیبی، ترکیه حتی آرایش جنگی به خود گرفت، اما خیلی زود از مواضع جنگی خود عقب نشینی کرد و مواضع خود را در حد اولتیماتوم با طرف مقابل یعنی ژنرال حفتر فرمانده سابق نظامیان لیبی و کشورهای حامی وی یعنی عربستان، امارات، مصر و حتی فرانسه تقلیل داد. در مورد یونان نیز به رغم انتخاب نام های تحریک کننده برای کشتی های حفاری خود در دریای مدیترانه و به رغم داشتن اختلافات ریشه ای با یونان به ویژه درباره جزایر یونانی در دریای اژه که ترکیه مدعی آنهاست، اما اصلاً بوی درگیری نظامی میان ترکیه و یونان دستکم در مقطع کنونی به مشام نمی رسد. ترکیه نام برخی از کشتی های حفاری خود را به گونه ای انتخاب کرده که برای یونان تحریک آمیز به نظر می رسد. برای مثال نام یک کشتی حفاری ترکیه «فاتح» نامگذاری شده که اشاره به سلطان محمد دوم فاتح عثمانی، فاتح قسطنطنیه در ۱۴۵۳ میلادی است. یکی دیگر از کشتی های حفاری «یافوز» به معنی «قاطع» است و به سلطان سلیم یکم سلطان امپراتوری عثمانی منسوب است. سلطان سلیم یکم در سال ۱۵۷۱ میلادی قبرس را فتح کرد. کشتی «قانونی» نیز به سلطان سلیمان قانونی منسوب است که بخشی از شرق اروپا و جزیره یونانی رودس را فتح کرد. همچنین اسم کشتی لرزه نگاری ترکیه در فلات قاره ای یونان عروج رئیس است. عروج رئیس از ۱۴۷۴ تا ۱۵۱۸ میلادی در دوره امپراتوری عثمانی فرمانده بسیاری از لشکرکشی های عثمانی به سواحل ایتالیا و جزایر مدیترانه بود. از سوی دیگر دولتمردان آنکارا به خوبی واقفند که

ورود به هر مناقشه رودررو ممکن است ساختارهای اقتصادی و سرمایه ای این کشور در بسیاری از نقاط جهان را مورد آسیب قرار دهد و این مقوله نیز از نقاط ضعفی است که هر کشور توسعه یافته و یا در حال توسعه با آن مواجهه می باشد و شاید به همین علت است که بسیاری از کشورهای توسعه یافته جهان از جمله کشورهای اروپایی مثل انگلیس و فرانسه و غیره مایل نیستند دستکم به تنهایی وارد یک جنگ مستقیم و رو در رو با هیچ یک از کشورهای دیگر شوند. این در حالی است که نباید فراموش کرد، مناطقی همچون خاورمیانه، شمال آفریقا و قفقاز به دلیل مشکلات و زمینه های شلعه و شدن بحران های امنیتی، مانند دهه های گذشته کشش جنگ های گسترده و برهنه را ندارند.

از طرفی، وجود چند حزب پر قدرت و رقیب در داخل ترکیه نیز ممکن است مانع بزرگی در برابر دولت کنونی آنکارا برای آغاز یک جنگ خانمانسوز در هر یک از کشورهای منطقه مدیترانه و یا قفقاز و یا شمال آفریقا باشد و ضمن آنکه ورود به چند مناقشه و درگیری برای کشوری مانند ترکیه که از منابع محدود مالی و اقتصادی به رغم همه توانمندی های این کشور در حوزه های مختلف، برخوردار است و نیز آسیب پذیر بودن بسیاری از مردم آن کشور نمی توان در شرایط کنونی درگیری گسترده ای را برای ترکیه در خارج از مرزهای این کشور برای ترک ها متصور بود.

منبع: ایرنا